

Rudolf Steiner - Dědičný hřích a milost

Mnichov 3.května 1911

Moji milí přátelé!

Dnes jsem měl vlastně konat kurs v Helsinkách a zatím nás karma svedla zde; budeme tedy trochu uvažovat o některých předmětech duchovědy, a pak se může snad připojit k naší úvaze tohoto improvizovaného večera to nebo ono přání ve formě otázky.

Nejbližším předmětem naší úvahy budou některá světla, jež mohou padnout do našeho spirituálního hnutí, pozorujeme-li z určitého hlediska náš lidský vývoj v souvislosti s vývojem země. Mnohé z toho, co víme osvětlíme zvláštním způsobem, jak jsme to již mnohokrát učinili. Hluboký dojem, který na Vás udělaly některé náboženské city lidí nebo jiné otázky světového názoru, Vás zajisté již často přiměly k tomu, že jste se tázali: "Jak se mají věci, které jsou předmětem náboženského cítění lidstva, nebo jiných otázek světového názoru, k našemu hlubšímu pojetí otázky světového názoru ve světle duchovědy?" - Rád bych tu hned na začátku poukázal na dva důležité pojmy, které mohou častěji vystoupit před duši moderního člověka, přes to, že si snad myslí, že takové věci již dávno odbyl; na dva pojmy, jež se obyčejně vyjadřují slovy: **Hřích a milost**.

To zajisté vědí všichni, že tato slova "hřích" a "milost" mají pro křesťanský světový názor nesmírný, rozhodující význam. Někteří theosofové si ovšem zvykli, svedení hlediskem karma, už vůbec mnoho nepřemýšlet o takových pojmech, jako hřích a milost, jmenovitě také už nepřemýšlet o širším pojmu hříchu dědičného. Ale kdo opomíjí o takových věcech přemýšlet, nemůže poznat hlubší stránky křesťanství a vůbec hlubší otázky světového názoru. Tyto pojmy "hřích", "dědičný hřích", "milost" mají vskutku ještě daleko hlubší pozadí, než si člověk obyčejně myslí. A že tohoto hlubšího pozadí v naší době už tak nevidíme, to je prostě tím, že téměř všechna tradiční náboženství - víceméně téměř všechna, tak jak zevně existují - vlastně zcela setřela své skutečné hloubky, takže v tom, co se tu nebo tam v tomto náboženském systému hlásá, jest ještě sotva co aspoň zdaleka podobného tomu, co se za uvedenými pojmy skrývá. **Za pojmy "hřích", "dědičný hřích", "milost" se vskutku skrývá celý vývoj lidského pokolení.**

My jsme si zvykli dělit tento vývoj na dvě části, na část sestupnou od nejstarších dob vývoje lidstva k objevení se Krista na zemi, a na část vzestupnou, která se počíná objevením se Krista na zemi a jde dále až do nejvzdálenější budoucnosti. Dělíme tedy celý vývoj lidstva tak, že tuto událost Kristovu považujeme za největší nejen ve vývoji lidstva, nýbrž v našem celém

planetárním vývoji vůbec. A pročpak musíme tuto Kristovu událost klást jako něco tak mimořádně významného do samého středu našeho světového vývoje? Musíme tak činit prostě proto, že - jak víme - člověk sestoupil z duchovních výšin do hmotných fyzických hlubin a že zase musí z těchto hmotných fyzických hlubin, vystoupit do duchovních výšin. Jde tudíž o sestup a vzestup člověka. A tento sestup člověka blíže označujeme vzhledem k jeho duševnímu životu tím, že pravíme: Hledíme-li zpět do dávných dob, shledáváme, že v těchto dávných dobách lidé mohli celkem vzato vést duchovní život božskému mnohem podobnější, nežli - řekněme - nyní; že lidé takřka stáli božskému duchovnímu světu blíže a že božský duchovní život více vzařoval do duše člověka. Jenže nesmíme ovšem nechat bez povšimnutí, že se stalo nutným, aby lidstvo sestoupilo do světa hmotného, fyzického, poněvadž v oněch starých dobách, kdy lidé stáli blíže božskému duchovnímu světu, bylo zároveň vědomí celé naší duše temnější, snivější; vědomí bylo tedy méně jasné, za to však bylo prostoupeno božskými duchovními představami, božským duchovním citěním, božskými duchovními podněty vůle! Člověk je blíže božskému duchovnímu světu, má však za to méně jasné vědomí, je spíše snivým dítětem. Člověk tedy sestoupil a osvojil si rozum, soudnost, nutnou pro fyzický život. Vzdálil se tím od božských duchovních výšin, nabyl však sám v sobě větší jasnosti, našel více v sobě samém pevný opěrný bod. Nyní musí, aby se s tímto vnitřním těžištěm svého duševního života zase propracoval vzhůru, naplnit tento duševní život tím, co přinesl impuls Kristův. A čím více jej vyplní Kristovým impulsem, tím více zase vystoupí do božského duchovního světa a nepřijde tam jako snivá bytost s nejasným vědomím, nýbrž jako bytost s vědomím zřetelným, bystře hledícím do světa. To jsme takto často osvětlili z nejrůznějších stran.

A přihlédneme-li trochu blíže k lidskému vývoji, víme zase, že to, co jediné přineslo člověku možnost, získat jasný pohled do smyslového fyzického světa, jest lidské "já", že se však toto "já" v lidském vývoji vyvinulo naposled, že se před tím vyvinulo astrální tělo, ještě dříve éterické tělo a ještě dříve první základy těla fyzického. A tak si dnes chceme připomenout, že před vlastním vývojem našeho "já" předcházel jako první vývoj astrálního těla. Shrneme-li rozličné poznatky, jichž jsme během času nabyli, je nám jasno, že dříve než mohl člověk projít vývojem svého "já", prošel vývojem v němž měl jen tyto tři články: fyzické tělo, éterické tělo, astrální tělo. Takto se tedy člověk vyvíjel, jakoby očekáváje pozdějšího přičlenění svého "já". Máme-li toto správně před očima, dostaneme pojem o tom, že vlastně dříve než do sebe člověk přijal "já", musely nastat skutečnosti, které byly jaksi přípravou pro vývoj tohoto "já". To je velmi důležité. Neboť, jestliže člověk prošel již vývojem, dříve nežli přijal své "já", nemůžeme to, co se událo v jeho vývoji přípravném, přičítat tímž způsobem, jako mu musíme přičíst to, při čem byl účasten svým "já". Známe zajisté bytosti o nichž nám jest jasno, že "já" v lidském smyslu nemají: Jsou to zvířata! Mají jen fyzické, éterické a astrální tělo. Protože jsou taková musíme jim přiznat něco zcela určitého, jak to činíme všichni bez výjimky, myslíme-li jen vůbec rozumně. Ať nás například napadne lev sebe zuřivěji - v tom smyslu

jako mluvíme o člověku, že může být zlý - nebudeme mluvit o lvu, že může být zlý, že může spáchat hřích, že může spáchat něco nemorálního. Tak nemluvíme o žádném zvířeti, abychom mu přičítali nějaké jednání jako nemorální: To je velice významné. Neboť i když o tom nepřemýšlíme, přece uznáváme, že je rozdíl mezi člověkem a zvířetem, že zvíře má jen fyzické tělo, éterické tělo a astrální tělo, **člověk má však mimo to "já"**. Člověk pak, dříve než přijal "já", prošel vývojem, kdy měl jako nejvyšší člunek jen astrální tělo. Událo se tu s člověkem něco, co musíme přece vidět v jiném světle než jednání zvířat? Ano, neboť to nám musí být zcela jasné: I když se kdysi člověk skládal z fyzického těla, éterického těla a těla astrálního, takový jako jsou dnešní zvířata naprosto nebyl. Člověk nikdy nebyl zvířetem, nýbrž v jiných dobách prošel stupněm, kdy se skládal z fyzického těla, éterického těla a těla astrálního - v dobách v nichž nebylo ještě zvířat v dnešní podobě, v dobách v nichž byly na zemi zcela jiné poměry. Co se však tehdy stalo s člověkem? Něco, co právě můžeme označit tak, že řekneme: Ovšem, člověk neměl sice "já", nemůžeme mu tedy přisuzovat odpovědnost, jak to činíme nyní na rozdíl od zvířat - , ale přece musíme skutečnosti, které od něho vyšly, posuzovat jinak, než je musíme posuzovat dnes, kdy má své "já". Sem právě, do tohoto posledního přechodného stadia, kdy člověk stojí před branou, kde má dostat své "já", spadá luciferský vliv. Tehdy ještě nemohl být člověk posuzován jako dnes, ale přece jinak nežli zvířectvo. Na člověka tedy doléhal Lucifer. Člověk nemohl ještě takřka s plnou odpovědností Lucifera poslechnout nebo ne; ale mohl přece jinak, než to dnes označujeme u zvířete, být Luciferem takřka **vtažen** do jeho sítí. Takže musíme říci: Tento Luciferův svod, toto Luciferovo pokušení spadá právě do doby, kdy člověk stál před branou, aby obdržel své "já". Je to tedy jednání člověka před jeho nynějším vývojem "já", které však vrhlo své stíny do celého tohoto vývoje "já". Kdo se pak tedy vlastně stal hříšníkem? Člověk jako nositel "já" ještě ne. Skrze Lucifera stal se člověk hříšníkem částí své bytosti, kterou se dnes celkem vzato již nemůže stát hříšníkem. Neboť dnes má své "já". **Člověk se tedy tenkrát stal hříšníkem svým astrálním tělem.** To je radikální rozdíl mezi jakýmkoliv hříchem, kterým se jako lidé můžeme obtížit dnes, a tím, co tenkrát vstoupilo do lidské přirozenosti jako hřích. Když podlehl člověk Luciferovu pokušení tenkrát, podlehl mu svým astrálním tělem. Je to tedy čin ve vývoji před přijetím "já", čin docela jiného druhu, nežli všechny činy, které člověk mohl učinit, když do jeho přirozenosti vstoupilo "já", byť jen v nejprvnějších náznacích. Tak tedy spadá tento čin člověka do doby, před vstupem "já" do lidské přirozenosti. Ale vrhá své stíny do všech pozdějších dob. Člověk mohl vykonat tento čin, poslechnout pokušení Luciferova, dříve nežli přijal své "já"; ale takřka pod vliv tohoto činu byl přiveden pro všechny následující časy. - Jak to? Tím, že se toto stalo, že se naše astrální tělo provinilo před tím, než jsme se stali nositeli "já", tím byla přivoděna skutečnost, že člověk musel v následujících inkarnacích, takřka v každé, hlouběji klesnout do fyzického světa. To člověka strhlo do pádu, tento čin, který se udal ještě v astrálním těle. Tím se dostal na šikmou plochu, proto podléhá se svým "já" silám ve své přirozenosti, které pocházejí z jeho vývoje před přijetím "já".

A jak se projevily tyto síly ve vývoji lidstva? Projevily se takto: Víme, není-liž pravda, z dřívějších pozorování, že asi do sedmého roku člověk vyvíjí své tělo fyzické, od sedmého do čtrnáctého roku své tělo éterické, od 14. do 21. roku své tělo astrální atd.; víme, že vyvinutím svého těla éterického vstupujeme do stadia, kdy můžeme dát ze sebe vzejít bytosti, jako jsme sami. Chceme nyní zcela pominout stejný zjev v říši zvířat. - Víme, že když člověk vyvinul své tělo éterické, může dát život člověku stejnému, jako je sám. To je vázáno na to, že člověk plně vyvinul své tělo éterické. Kdo jen trochu přemýšlí - nemusí být ani jasnovidcem - jen když trochu přemýšlí, řekne si: Tedy úplným vývojem éterického těla musí být také dána člověku možnost, aby dal vznik celému plnému lidství, aby dal ze sebe vzejít bytosti skutečně stejné jako je sám. To znamená: Člověk si pak ještě nemůže, když se dále vyvíjí do dvacátých let, vyvinout nové vlastnosti, které by ho činily schopným dát život stejné bytosti. Nemůžeme říci, že by člověk v třicátém roce ještě něco k této vlastnosti připojil. Člověk má všechny vlastnosti, které ho činí schopným, dát člověku život, když vyvinul své éterické tělo. Co k tomu později ještě přistupuje? Od člověka samého nepřistupuje k tomu tím, co člověk později přijímá, už nic. Neboť musí již mít plnou schopnost dát život stejné bytosti. Nemůže k tomu dobýt již nic, když plně vyvinul éterické tělo. Co k tomu ještě přistupuje? Ano, jediná schopnost, které člověk později nabývá, pokud se týká rození stejné bytosti, je ta, že si plný rozsah své schopnosti, dávat stejnému člověku život, kazí. Čeho může člověk po plném vyvinutí éterického těla ještě nabýt, to nemůže plodivou sílu obohatit, nýbrž jen ztenčit. A tak tomu také je. Vlastností, kterých člověk nabývá po dosažení pohlavní zralosti, nepřispívají ničím k zlepšení lidského pokolení, nýbrž mohou je toliko zhoršit. To je účinek onoho impulsu, který jsem charakterizoval, který vychází od viny astrálního těla. Když je éterické tělo úplně vyvinuto, tedy asi do 14. roku, tu se vyvíjí dále astrální tělo. V tom však vězí vliv Luciferův! Z astrálního těla přechází tu něco zpět do těla éterického, co činí jeho plodivé síly méně schopnými; to znamená, že to, čím se stalo astrální tělo skrze pokušení Luciferovo, je příčinou neustálé degenerace lidského pokolení, pokračující od inkarnace k inkarnaci. A čím dále jdeme zpět k atlantské době, tím více vyšších sil nacházíme ve fyzické přirozenosti člověka než v dobách pozdějších. Kde tedy utkvěl tento impuls, který byl v astrálním těle způsoben pokušením Luciferovým? **V dědičnosti!** Tu neustále zhoršoval. Hřích, který člověk páše svým "já", ten může zpětně působit na astrální tělo, ten se může vyrovnat jen **v karmě**: avšak hřích, kterým se člověk obtížil, dříve než měl "já", ten přispívá k ustavičné degeneraci lidského pokolení. Tento hřích se stal **dědičnou vlastností**. A jako je pravda, že nikdo nemůže od svých předků zdědit nic ve vyšším smyslu duchovně, - neboť nikdo se nestává chytrým proto, že má chytrého otce, nýbrž proto, že se něčemu chytrému naučí, (ještě nikdo nezdědil od svých předků matematiku ani jiné představy) - jako je pravda, že nemůže tyto vlastnosti zdědit, nýbrž nabýt jich výchovou, tak je pravda, že to, co z našeho astrálního těla přechází do těla éterického, co si přisvojujeme tím, že to zpětně působí na éterické tělo, přispívá jen k podkopání schopnosti lidského pokolení. A to jest dědičný hřích. Tu tedy máme pravý smysl pojmu: Dědičný hřích. Původní hřích, který tkvěl v

astrálním těle, přecházel z pokolení na pokolení, takže se lidským dědičným vlastnostem, tehdy již zakořeněným ve fyzické degeneraci, sděloval, jako příčina sestupu člověka z jeho duchovních výšin k fyzické degeneraci. Tak jsme vlivem Luciferovým vskutku obdrželi ustavičný impuls, který musíme nejsprávněji označit, jako dědičný hřích. Neboť co skrze Lucifera vstoupilo do astrálního těla, to se dědí z pokolení na pokolení. Není případnějšího výrazu pro to, co je vlastní příčinou klesnutí lidstva do hmotného, fyzického světa, nežli výraz: **Dědičný hřích**. Jenže nesmíme tento dědičný hřích pojímat jako jiné hříchy obyčejného života, které si plně přičítáme, nýbrž jako osud člověka, jako něco, co nám muselo být světovým řízením nutně uloženo, protože jsme jím museli být svedeni dolů; ne snad proto, aby nás učinilo horšími, než jsme byli, nýbrž abychom v sobě probudili síly, abychom sami v sobě našli síly, jimiž bychom se propracovali zase vzhůru. Proto musíme tento pád pojímat jako něco, co jest do lidského osudu vetkáno k osvobození lidstva. Nikdy bychom se nebyli mohli stát svobodnými bytostmi, kdybychom nebyli bývali svržení dolů. Byli bychom museli být vedeni vodítkem světového řízení, jehož bychom byli museli slepě poslouchat. My se však musíme zase propracovat vzhůru.

Než nikdy není nic, co by nemělo také svůj protilehlý pól. Jako není severního pólu bez jižního, tak nemůže být takový zjev jako tento hřích astrálního těla bez druhého pólu; to je: Máme jakožto lidé osud, že jsme naplněni Luciferem, aniž si to můžeme v obyčejném dnešním smyslu přičítat, aniž můžeme mluvit o morálním pochybení. Nemůžeme do jisté míry za to, ano musíme být dokonce vděční, že se tak stalo. To jest z jedné strany správné. My za to nemůžeme. Museli jsme se tedy něčím obtížit, zač nemůžeme být v plném smyslu odpovědni.

Naproti tomu je v lidském vývoji něco, co se k tomu má takřka, jako severní pól k pólu jižnímu. Naproti tomuto hříchu dědičnému ve svém následku, naproti této vině, která však není vlastně vinou, musí být možnost dostat se zase vzhůru **také** bez viny člověka. Jako musel člověk bez své viny padnout, tak musí také moci vystoupit bez své viny, to zde znamená bez své plné zásluhy. Padli jsme bez naší viny, proto musíme moci opět vystoupit bez naší zásluhy. To je ten nutný druhý pól. Jinak bychom musely zůstat dole ve fyzickém, hmotném světě. Jako tedy musíme na počátek našeho vývoje nutně klást vinu, aniž je člověk vinen, tak musíme na konec našeho vývoje klást dar, kterého se člověku dostává bez jeho zásluhy. Tyto dvě věci patří nutně dohromady. Jak tomu je, o tom si učiníme představu nejlépe takto:

Vzpomeňte si jen, že to, co člověk dělá v obyčejném životě, vychází z podnětů jeho citů, jeho hnutí myslí, jeho pudů, jeho žádostí. Člověk se třeba rozhněvá a dělá to, nebo ono z hněvu, miluje to nebo ono obyčejnou láskou. Je jen jedno slovo, jež Vám může označit vše, co člověk takto dělá, není-liž pravda? Všichni přiznáte, že při tom, co člověk takto dělá, když je vášnivý, když je zlostný, když miluje obyčejným způsobem, je něco, co se vysmívá abstraktním pojmům, co nemůžeme definovat. To už musí být člověk docela zaschlým učencem, kdyby chtěl všechno, co je základem nějakého lidského

konání, definovat. Ale je tu přece jedno slovo, které označuje, co máme u člověka před sebou, když něco v obyčejném životě koná a to je slovo **"osobnost"**. Tímto slovem obsáhneme ihned všechny nedefinované věci. Jestliže jsme pochopili něčí osobnost, dovedeme podle okolnosti posoudit, proč vyvinul tu nebo onu vášeň, tu nebo onu žádost atd. To všechno má tento osobní ráz, co vychází z našich pudů, žádostí, vášní atd. Tu však jsme tak snadno zapleteni do fyzického, hmotného života, když jednáme, nechávající se vést svými pudy, žádostmi, vášněmi. Tu jest naše "já" zrovna vnořeno do moře fyzického, hmotného světa. Neboť jak je nesvobodné, když se poddává hněvu, žádosti, vášni, nebo také lásce v obyčejném smyslu! Nesvobodné je naše "já", poněvadž je v poutech hněvu, vášně atd. A pozorujeme-li naši dobu, přiznáme si zajisté, že nyní je již něco jiného, čeho za starých časů celkem vzato nebylo. Jenom ti, kdo neznají dějiny a posuzují všechno měřítkem, jež nesahá dále nežli špička nosu, jen ti mohou tvrdit, že ve starších dobách např. řecké kultury byly takové věci, které dnes shrnujeme slovy, jež se od doby delší než jedno století stala proslavenými, totiž slovy jako: svoboda, rovnost lidí, slovy, kterými označujeme mravní ideály, slovy, která jsou např. také obsažena v první zásadě theosofické společnosti: "Utvořit jádro všeobecného bratrského svazku lidstva bez rozdílu víry, národnosti, stavu, pohlaví". Jdeme jako dnešní lidé za tímto ideálem. Tomu tak nebylo u starých Egyptanů, Peršanů a vůbec ne u starých národů v tom smyslu, jak o tom mluvíme my. Lidé vlastně mají v této nynější době jít za takovými ideály, avšak co člověk koná pod abstraktními pojmy svobody, bratrství atd. to má pro většinu lidí právě abstraktní ráz a dá se to definovat; většinu lidí možno vzhledem k tomu, co chápou ze svobody, bratrství atd. definovat, protože málo z toho chápou. Tu máme u mnohých lidí, přes to, že se vzdouvají vášně, před sebou něco, co hodně vzbuzuje ideu něčeho vyschlého. Nemůžeme tyto věci ještě nazvat osobními, jsou to abstraktní ideje. Není to ještě něco, co má plnokrevnost osobního života. A označujeme jako vysoko vynikající ty individuality, u nichž idea svobody bere na sebe takový ráz, že tryská živelnou silou, jako kdyby vycházela z hněvu, vášně, z obyčejné lásky. Jak střízlivými nechávají lidi často ještě dnes ideje, které považujeme za největší mravní ideály! Ale přece je to počátek velikého vývoje. Právě tak, jako je člověk se svým "já" ponořen do moře fyzického, hmotného světa, kdy takřka vyvinul osobnost, konaje něco vlivem vášní, pudů, žádostí, právě tak se musí nejen s abstraktními pojmy, nýbrž se svou osobností vyšínout do těchto abstraktních idejí, které jsou dnes právě ještě abstraktní. **Živelnou silou, jakou dnes to nebo ono vyvěrá z nenávisti nebo lásky v obyčejném smyslu, takovou silou bude vyvěrat, co jest obsaženo v nejduchovnějších ideálech.** Člověk se vyšine se svou osobností do vyšších sfér. K tomu je však něčeho nutně třeba. Když se člověk ponoří se svým "já" do fyzického, hmotného života, nalézá tu právě svou osobnost, nalézá tu svoji horkou krev, svoje dmoucí se pudy a žádosti v astrálním těle, tu se noří do své osobnosti. Avšak teď se má vznést do oblasti mravních ideálů, a to nemá být abstraktní. Musí vzhůru k duchovnu, a tu musí mu tepat vstříc něco právě tak osobního, jako mu vstříc tepe osobnost, když se noří svým "já" do své horké krve, do svých pudů. Vzhůru musí, aniž by

upadl do abstraktnosti. Ale když vystoupí do duchovna, jak vejde do něčeho osobního? Jak pak může rozvinout tyto ideály tak, aby měli osobní ráz? K tomu je jen jeden prostředek: Tu musí člověk v duchovních výšinách dovést obléci se v osobnost, která je vnitřně osobní, jako je osobnost dole v těle. A co je to za osobnost, v níž se musí člověk obléci, chce-li vystoupit do duchovna? **To je Kristus!** Právě tak, jakoby mohl říci člověk, který je opakem Pavla: "Ne já, nýbrž mé astrální tělo", tak praví Pavel: **"Ne já, nýbrž Kristus ve mě"**, aby naznačil že tím, že v nás žije Kristus nabývají abstraktní ideje **zcela osobního rázu**. Hleďte, to je význam impulsu Kristova. Bez Kristova impulsu dostalo by se lidstvo k abstraktním ideálům, k rozličným ideálům morálních sil a podobně, k tomu co dnes popisují mnozí dějepisci jako takzvané dějinné ideje, které nemohou žít ani umřít, protože právě nemají žádné tvůrčí moci. Mluvíme-li o ideálech v dějinách, měli bychom si uvědomit, že to jsou mrtvé, abstraktní pojmy, které nemohou skutečně ovládat dějinné epochy. Vládnout může jen život. A to, k čemu se má člověk vyvinout, **je vyšší osobnost. To je Kristova osobnost, v níž se člověk obléká, kterou člověk do sebe přijímá. Tak vystupuje člověk zase do duchovna, když o duchu nejen mluví, nýbrž ducha přijímá v živé osobní formě, jak mu žije vstříc v událostech palestinských, v mystériu na Golgotě. Tak stoupá člověk vlivem Kristova impulsu zase vzhůru. Nic jiného nám nepomůže, abstraktním ideálům vždy více a více dodávat osobního rázu, než to, že se náš celý spirituální život prostoupí impulsem Kristovým.** Avšak jako jsme se na jedné straně provinili před vývojem našeho "já", obtíživše se tím, co nazýváme dědičným hříchem, jako tu máme takřka něco, co nám nemůže být plně přičítáno, tak nám celkem vzato, nemůže být také přičítáno to, že se můžeme obléci v Krista. Co konáme, oč se pokoušíme, abychom se přiblížili ke Kristu, to již náleží do našeho "já", to jest již naší zásluhou. Že Kristus je tu, že žijeme na planetě, po níž putoval Kristus, že žijeme v době po této události, to není naše zásluha. Co tedy plyne z pozitivního živého Krista, aby nás to vyneslo zase vzhůru do duchovního světa, to je něco, co je zase mimo naše "já", co nás táhne vzhůru, aniž za to můžeme, právě tak jako nemůžeme za to, že jsme se takřka bez naší viny provinily. Tím, že Kristus žil na zemi, dostává se nám síly, abychom zase vystoupili vzhůru, právě tak bez zásluhy, jako se náš pád stal bez naší viny. Neboť tyto události nemají co činit s osobností, v níž žije naše "já", nýbrž s tím, co před tímto "já" předchází a co po něm následuje. Častěji jsme zdůraznili, že se člověk vyvinul ze stavu, v němž měl jen tělo fyzické, éterické a astrální, a že se člověk dále vyvíjí tím, že přeměňuje, přetváří své astrální tělo v manas. Tak jako člověk své astrální tělo zhoršil dědičným hříchem, tak je zase zlepšuje Kristovým impulsem. Něco tu do nás plyne, co činí astrální tělo právě o tolik lepším, oč bylo tenkrát učiněno špatnějším. To jest "ekvivalent" vyrovnání, to je to, co v pravém smyslu nazýváme **"milostí"**. Milost je ekvivalent, doplňovací pojem k pojmu dědičného hříchu. Takže vplývání Krista v člověka, možnost sjednotit se s Kristem, možnost říci s Pavlem: "Ne já, nýbrž Kristus ve mě" zároveň vyjadřuje všechno to, co označujeme jako pojem milosti.

Tak smíme říci: Nechápeme špatně ideu karmy, mluvíme-li o tom, že je dědičný hřích a milost. Neboť pokud mluvíme o ideji karmy, mluvíme o reinkarnaci já v různých tělech. Karmu si nemůžeme vůbec myslet bez přítomnosti "já". Pokud mluvíme o dědičném hříchu a milosti, mluvíme o impulsech, které jsou pod povrchem karmy, které tkví v astrálním těle. Ano, smíme říci: lidská karma, jaká jest, byla přivoděna tím, že se člověk obtížil dědičným hříchem. Karma probíhá inkarnacemi, a před ní a za ní jsou věci, jež dávají karmě vznik a zase ji vyrovnávají, napřed dědičný hřích a potom plný výsledek Kristova impulsu, příchod plné milosti.

Tak si můžeme říci: Vskutku, také z tohoto hlediska má duchověda právě v přítomnosti veliké, významné poslání. Neboť jako je pravda, že lidstvo teprve před krátkou dobou dospělo k tomu, že vůbec uznává ideály, že je uznává v abstraktní formě, jako je pravda, že lidé mohli rozvinout takřka abstraktní ideje svobody, bratrství, tak je také pravda, že musí nastat doba, kdy přestanou tyto ideje být pouhými abstraktními ideály a počnou působit jako živé síly. Jako je pravda, že lidé prošli průchodným stadiem, kdy mohli pojmout abstraktní ideály, tak je i pravda, že musí pokročit k tomu, aby tyto ideály prožili osobně, že musí pokročit ke vstupu do nového chrámu. **Stojíme před ním.** A lidé budou poučeni, že to, co ze spirituálních výšin působí sem dolů, nejsou jen abstrakta, nýbrž něco živoucího. Až lidé počnou zřít, co mají, jak často bylo řečeno, zřít v nejbližší vývojové epoše, až lidé počnou již ne myslet: jak jsem dobrý!, nýbrž až se jim v éterickém zření před očima zjeví živoucí moc Kristova, jehož budou zřít v éterickém těle, (jakož víme, že tomu tak bude u některých lidí od polovice našeho století), **až lidé začnou zřít Krista jakožto živého**, pak budou vědět, že to, co po nějakou dobu spatřovali ve formě abstraktních idejí, jsou **živoucí bytosti, jež tu žijí uprostřed našeho vývoje**, že to jsou živoucí bytosti. Neboť živý Kristus, jenž nejprve vystoupil ve fyzické podobě a jenž se mohl tenkrát jen v ní lidem projevit, aby mohli v něho uvěřit, pokud nebyli jeho současníky, **ten se bude zjevovat znovu.** Pak nebude třeba žádného důkazu, že žije, pak budou toho důkazem ti, kteří sami zažijí - i bez zvláštního vývoje - ve zralém zření, že mravní mocnosti světového řádu jsou něco živého, že to nejsou jen abstraktní ideály.

Tak vidíme, že naše myšlenky nás nemohou vyvést do skutečně duchovních světů, poněvadž jsou bez života. Teprve až se nám tyto myšlenky nebudou již jevit jako naše myšlenky, nýbrž jako znamení živého Krista, jenž se bude lidem zjevovat, pak budeme správně chápat tyto myšlenky. Jako se stal člověk osobností, když se ponořil se svým já do nižších sfér, právě tak bude opravdu osobností, až vystoupí k duchovním výšinám. To dnešní materialismus neuznává. Ten jen snadno pochopí, že jsou abstraktní ideály dobra, krásy atd. Že jsou živé mocnosti, jež nás táhnou vzhůru svou milostí, to musí být teprve poznáno, to bude poznáno duchovědeckým vývojem, to je obnovený Kristův impuls. **Nevidíme-li své ideály již jen jako ideály, nýbrž nalézáme-li jimi cestu ke Kristu, pak pokračujeme v křesťanství do nového stadia, pak přestává být pouhou přípravou, pak ukáže, že**

obsahuje to nejvyšší pro všechny příští doby; pak budou ti, kdož myslí, že křesťanství je vždy ohroženo, když se do něho vnáší vývoj, vidět, jak jsou na omylu.

Neboť to jsou ti malověrní, kteří se stávají úzkostlivými, řekne-li se: "Hleďte, křesťanství v sobě chová něco ještě velkolepějšího než bylo dosud sděleno". Ale právě ti smýšlejí vznešeně o křesťanství, kteří vědí, že pravdivá jsou slova, **že Kristus je s námi po všechny dny, to jest že nám zjevuje vždy něco nového, a že je správné, jde-li se nazpět k prameni Kristovu**. Křesťanství se jeví jako něco vznešenějšího, očekáváme-li od něho, že se bude vždy znovu ze sebe obnovovat a stávat se životnějším. Těm, kdo stále říkají: ale to není v bibli, to není pravé křesťanství a to jsou kacíři, kdo o něčem jiném tvrdí, že to je křesťanství, - těm je třeba poukázat na to, že Kristus také pravil: "Měl bych vám říci ještě mnohé, ale nemůžete to nyní ještě snést". - To neřekl proto, aby lidem naznačil, že jim chce něco zatajovat, **nýbrž že jim chce vždy od epochy k epoše zjevovat nové věci**. A bude je zjevovat skrze ty, kteří mu chtějí rozumět. A ti, kteří to popírají, nerozumějí ani bibli, ani křesťanství. Neboť ti právě nedovedou naslouchat křesťanskému napomenutí v těchto slovech, jak Kristus mínil: **"Mám vám říci ještě mnohé, připravte se však, abyste se naučili to snést, abyste nabyli pro to porozumění"**. To budou v budoucnosti praví křesťané, kteří budou chtít slyšet, co křesťané, současníci Kristovi, ještě nemohli snést. To budou praví křesťané, kteří mají vůli, vždy více a více otvírat svá srdce proudu milosti Kristovy. To budou zatvrzelci, kteří se budou bránit proti milosti, kteří budou říkat: Ne, jděte zpátky do bible - jen to je pravda, co obsahuje litera, a co z ní dosud vyšlo najevo. - A tak zapírají slova, která v křesťanství samém rozněcují zažehující světlo slova, která si dobře chceme vzít k srdci: "Mám vám ještě říci mnohé, ale nyní to nemůžete ještě snést". Blaze lidstvu, bude-li moci vždy více a více v tomto smyslu snášet. Neboť pak se bude stávat vždy zralejším a zralejším k vzestupu do spirituálních výšin. A k tomu má křesťanství razit cestu.